

Informaatiotutkimuksen päivät 2010

21. - 22. lokakuuta, Tampere

ABSTRAKTI

Isto Huvila

Kuka muistuttaisi muistiorganisaatiota? Museotyön muistikäytännöt ja muistaminen käytännössä

Isto Huvila, Institutionen för ABM, Uppsala universitet, isto.huvila@abm.uu.se

Muistiorganisaatioiden keskeinen tehtävä on säilyttää ja vaalia kansakuntien, kulttuurien ja koko ihmiskunnan yhteistä kulttuuriperintöä. Nimensä mukaisesti ne ovat osa yhteiskunnan muistia ja kuten Misztal (2003) huomauttaa, nyky-yhteiskunnassa yhä merkittävämpi osa sitä muiden instituutioiden kuten koulun ja joukkoviestimien ohella. Muistaminen ja muistin välittäminen ei ole pelkkää tallentamista vaan aktiivista representaatioiden ja tulkinnan luomista menneisyydestä (Halbwachs, 1925), missä instituutioilla ja niiden aktiivisilla ja passiivisilla tulevaisuudenkuvilla ja päämäärillä on suuri merkitys (Dalbello, 2004). Perheellä ja lähiyhteisöllä on edelleen suuri merkitys muistamisessa, mutta samalla kun paikallisyhteisön merkitys länsimaisessa yhteiskunnassa on kaupungistumisen ja liikkumisen lisääntymisen myötä vähentynyt, yhä suurempi osa yhteisestä muistista on institutionalisoitu.

Siinä missä muistiorganisaatioiden voidaan katsoa olevan tietäntyyppisen yhteiskunnallisen muistamisen perusta, on muisti itsessään yhteisöllisyyden perusta (Misztal, 2003). Muistiorganisaatio ylläpitää ja rakentaa instituutiona yhteiskunnan ja yhteisöjen muistia. Samalla tämä institutionaalinen tuotettu muisti kuitenkin perustuu muistiorganisaatioissa toimivien yksilöiden muistiin ja erityisesti kykyyn ja tapoihin muistaa. Kuten muutkin yhteisöt myös muistiorganisaatio luo omia tapojaan ylläpitää omaa muistiaan ja unohtaa. Asetettujen tavoitteiden ja kulttuurikäsitteiden lisäksi myös tavat muistaa vaikuttavat siihen, millaista instituution 'tuottama' muisti on. Bowkerin (2005) mukaan muistin käytännöt toimivat infrastruktuurinomaisina työkaluina muistin säilyttämisessä tiedeyhteisössä. Muistin käytännöt toimivat samaan tapaan myös muissa yhteisöissä. Muisti on keskeistä itse yhteisöille että niiden toiminnalle ja tavoitteille. Itse käytännöt ja työkalut ovat osittain tai kokonaan erilaisia eri tapauksissa, mutta itse muistamisen voidaan olettaa olevan periaatteessa samantapaista toimintaa myös muissa yhteisöissä tiedeyhteisön ulkopuolella.

Tämä esitys tarkastelee muistin käytäntöjä, niiden merkitystä ja seurauksia museotyössä. Esitys perustuu empiiriseen tutkimukseen, joka muodostuu suomalaisten ja ruotsalaisten museoammattilaisten haastatteluista sekä etnografisesta tutkimuksesta keskikokoisessa suomalaisessa museossa.

Tutkimustulokset osoittavat, että muistiorganisaatioissa muistetaan samaan tapaan kuin monissa muissakin organisaatioissa. Sosiaalisen verkoston merkitys muistamisessa on suuri samoin kuin epävirallisessa ja virallisessa dokumentointityöllä. Digitaalinen teknologia ja

verkko ovat muuttaneet ja muuttamassa informaatiotyötä myös museoalalla, joskin verkon merkitys museotyössä vaikuttaisi olevan edelleen suhteellisen rajattua moniin muihin aloihin verrattuna (vrt. esim. Bowker, 2005). Museossa muisti on korostetusti tuotettua ja välitettyä. Samalla analyysi kuitenkin osoittaa myös sen, että museot eivät välttämättä ole erityisen hyviä muistamaan omaa toimintaansa. Museonäyttelyitä, tapahtumia, sekä kokoelma-, tutkimus- ja selvitystyötä dokumentoidaan vaihtelevasti, mutta se ei ole välttämättä erityisen kattavaa eikä korostu museoammattilaisten työskentelyssä. Sama havainto voidaan tehdä myös tarkastelemalla museologista kirjallisuutta. Dokumentaatio ja oman toiminnan muistaminen nähdään periaatteessa keskeisenä osana niin koko museon toimintaa kuin yksittäisiä näyttelyprojekteja. Käytännössä näkökohta kuitenkin ohitetaan yleensä melko ylimalkaisesti ja museotiedon hallintaa tarkastellaan pääosin hyvin kokoelmalähtöisesti (Orna & Pettitt, 1998; Lord & Lord, 2009).

Dokumentaatiotyön dokumentoinnin, käytännössä metadokumentaation tuottamisen merkitystä on korostettu erityisesti digitaalisen informaation yhteydessä. Metadokumentaation tuottaminen on kuitenkin ongelmallista, jos sen merkitys on epäselvä. Museotyössä menneisyyden, muistin ja muistamisen merkitys ei sinänsä ole vierasta, mutta oman ja oman instituution aikaisemman tekemän työn ja hankkiman informaation relevanssi käytännön museotyössä ei välttämättä ole yhtä selvää.

Lähteet

- Bowker, Geoffrey C. (2005). *Memory practices in the sciences*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Dalbello, M. (2004). Institutional Shaping of Cultural Memory: Digital Library as Environment for Textual Transmission. *The Library Quarterly* 74(3):265-298.
- Halbwachs, M. (1925). *Les cadres sociaux de la mémoire*. Paris: Librairie Félix Alcan.
- Lord, G. D. & Lord, B. (2009). *The manual of museum management*. Lanham, MD: AltaMira Press.
- Misztal, BA. (2003). *Theories of Social Remembering*. Maidenhead: Open University Press.
- Orna, E. & Pettitt, C. (1998). *Information management in museums*. Aldershot: Gower.